

EĞRİ OTURUYORUZ BU BELLİ, AMA GELİN BUNUN DOĞRUSUNU SÖYLEYELİM

Konuya bir soruyla başlayalım mı?

Bir ülkede ekonomik kararların şöyle ya da böyle olmasına kim karar verir mesela?

Örneğin o ülkede faiz politikasının, döviz kurunun ne olacağına, üretimin ne kadar destekleneceğine, emekliye ve asgari ücretliye kaç para verileceğine, neyin özelleştirileceğine, hangi “büyük” projelere sürpriz girişler yapılacağına, sonra bütün bu işlerin başına kimlerin geçirilip kime yönettirileceğine...

Bu liste o kadar uzayıp gider ki bir süre sonra “tamam tamam, anlaşılan ekonomi ile ilgili her şey bir yerden idare edilir der, lafın sonunu beklersiniz.

İşte bu noktaya geldinizse şimdi asıl soruyu soralım: Peki o ülkede “vergi politikası”nın ne olacağını, yani kimden, nereden ve nasıl vergi alınacağını ya da alınmayacağını hatta denetlenip denetlenmeyeceğini de yine “0” aynı güç belirlemez mi?

Kuşkusuz evet.

Peki kimdir “evet, her şeyi o belirler” dediğimiz “güç”?

Örneğin siyasi “iktidar” ya da “sermaye” ya da “halk” falan gibi başka başka bir şeyler olabilir mi?

Uzatmadan söyleyelim: “İktidar ve sermaye!”

Şöyle bir düşünülduğünde siz hiç yukarıda sayılan politikaların iktidarlar istemeden, o isteklerde sermayenin oluru olmadan kararlaştırılıp ve yine bu ikili “evet münasiptir” demeden o işlerin yürütülmesi için işin başına herhangi bir kimsenin getirilebileceğine inanabilir misiniz?

Mümkün değil.

Hayır, başka türlü de olur; bakın liyakat vardır, torpil vardır, dostluk akrabalık vardır, kısmettir falan da diyebilirsiniz ama inanın bütün bunlar işin ancak magazin tarafıdır.

Olayın arkasındaki “temel dinamikler” asla değişmez.

Peki, ya bu ikisinden hangisi hangisine söz geçirir, bunlar kendi arasında görüşürken son sözü kim söyler diye sorulursa, bunu şu meşhur “tavuk mu yumurtadan – yumurta mı tavuktan...” hikayesine benzetererek anlatmak mümkün:

“İkisi de birbirinden çıkar!”

Çünkü iktidarlar sermayenin, sermaye iktidarların güç kaynağıdır ve karşılıklı birbirlerini beslerler.

İktidar değilseniz bir yerlerden zenginleşip kolayca sermayenizi büyütemezsiniz; o sermaye tarafından desteklenmezseniz ya da sermayeye ters düşerseniz iktidar olamazsınız...

Dolayısıyla bir ülkedeki “genel ekonomik işleyişin bir alt başlığı” olan “vergicilik”te de alınacak her türlü kararın - haydi perdenin önünde bazı kurumlar ve bu kurumların başındakiler vardır diyelim ama- onların da arkasında her zaman ve derinden derine o ülkede hâkim olan “iktidar-sermaye” ortaklığı vardır.

Bu, beğenilen karar ve uygulamalar için de böyledir, beğenilmeyen işler için de.

*

Yani?

Olaya buradan bakıp örneğin bazı şeylerin pek de iyi gitmediğini düşünüp bunların “bu kadar da olamaz” diye “radikal” bir biçimde değişmesini istediğinizde, bu “radikal” ya da “dişe dokunur” bir değişikliğin o derinlerdeki dinamiklere rağmen olamayacağını, “en azından şu kadarı olsa” diye çırpındığınızda da bu yapılacak olanın ancak yürüyen/yürütülen tercihe bir yama ya da “sübab” olabileceğini fark etmek gerekir.

Nasıl ki ateşteki düdüklü tencerenin patlaması bir sübapla

önleniyorsa ama tencerenin içindeki yüksek basınçlı cehennem havası sürebiliyorsa aynen öyle.

*

Piyasacı ekonomilerde “Vergi”nin, “ekonomi pastasından devletin aldığı pay” olduğu tartışmasıdır.

Dolayısıyla, nüfus ve ihtiyaçlar artarken o ülkedeki ekonomi pastası gerektiği kadar büyütülemediği zamanlarda devlete ve devletten bir şeyler bekleyen halka yetecek kadar bir payın olamayacağı açıktır. (Daha ileri gidersek, o küçülen payın iktidar-sermaye tercihlerine göre kimlerle ve nasıl paylaşılacağıının da hesaba katılması gerekir ama işin bu tarafını şimdilik bir tarafa bıraktık.)

Peki, hem “iktidar-sermaye” ikilisi içinde ya da yakınında değilseniz hem o vergi politikalarının taraftarı olamıyor, ortada ciddi yanlışlar var diyorsanız, yapılması gereken ya da yapılması düşünülebilecek olan nedir bu durumda?

Göstereceğiniz bütün çabalar ancak bu -size göre- başarısız ikili gücün ortaklığını uzatmaya, yokuşta motoru duran kamyonunu itmeye, patlayan lastiklerini yamamaya yarayacaksa; sizi bu yönde göstereceğiniz gayretiniz tatmin edip, “ama biz de boş durmadık, katkıda bulunduk” dedirtebilir mi?

İçinizden gelen duygunun şiddetine bağlı olarak sonuçtan “beklentilerinizden ne kadar da uzak” olduğunu göreceksiniz ve söyleyeceksiniz şüphesiz.

0 halde “böyle bir tabloda yapılacak olan nedir?” diye düşünüldüğünde; içinde bulunduğunuz piyasa düzeni bir veri olup bundan vazgeçemeyeceğinize göre- yapılacak olan şey her halde yeniden oluşacak bir “sermaye-iktidar” ikilisinde uygulama şansı hatta ihtiyacı duyulacak modeli geliştirmeye çalışmak değil mi?

Çözümü bir başka açıdan söylersek; sadece yürümeyen sistemi eleştirerek bu “yanlış ikili”ye söz geçirmeye çalışmaktan

ziyade hiç vakit kaybetmeden onlara alternatif olabilecek yeni bir modele çalışmak da diyebiliriz.

Çünkü, işler akıp giden zaman içerisinde günden güne geri dönülemez durumlara dönüşürken eğer bu çalışmalar gerektiği kadar erken başlatılmadığı, bu konuda zamanında belirli bir mesafe alınmadığı takdirde, g ve karar sahipleri değiştiği günde bile karşılaşılacak hazırlıksızlıklar umutları yine boşa çıkarabilecek, eski alışkanlıkların çemberi kırılamayacak olabilir.

Özetle yapılacak olan şey bence; düzenin temel tercihlerinden g alan yanlışlarının -böyle müdahalelerle iyi olacağına inanıp çene yormaktansa- “ngrlen düzen” için şimdiden bir şeyleri modellemeye çalışıp “işte bu” diye ortaya koymaktır diye düşünürüm.